

INVENTAR

Es deia Hedwig Eva Maria Kiesler. A l'Àustria dels anys trenta estudiava enginyeria, activitat aleshores insòlita en una noieta de casa bona (i bellíssima, a més). Però deixà les matemàtiques per les arts escèniques i es féu actriu. Commoqué les pantalles en aparèixer-hi a pèl durant uns quants trasbalsadors minuts en la pel·lícula *Ekstase* (1933), el primer nu integral del cinema comercial. El fabricant d'armes filonazi Fritz Mandl se n'encapritxà, s'hi casà i l'esclavitzà, gelós com era. Hedwig acabà fugint, a França primer i als Estats Units després, on reengué la seva carrera amb el nom que la faria famosa arreu del món: Hedy Lamarr, l'enlluernadora estrella dels quaranta.

I la molt menys coneguda inventora. De casada amb Mandl, havia estirat de la llengua els amics del seu marit, cosa que, anys després, li permeté de passar als aliats alguns secrets tècnics alemanys suposadament ben guardats. Però és que, a més, inventà la tècnica de commutació de freqüències, que patentà l'any 1942 a nom d'H. K. Markey, és a dir, les inicials de soltera i el cognom del seu nou marit nord-americà. L'invent tingué aplicacions en el control radioelèctric ininterferible de torpedes i, amb el desenvolupament de l'electrònica, en la direcció de míssils, en la comunicació de dades WIFI i en la telefonia de tercera generació.

Hedy Lamarr detestava els nazis. Els espectadors de les seves pel·lícules ignoraven aquestes inclinacions o la seva capacitat tecnològica i preferien mirar-li les cames (és una manera de dir). A ella, més que res, li interessava enfonsar submarins alemanys. S'ha sabut després, quan ja era una velleta retirada a Orlando (hi va morir l'any 2000, als 86 anys). Així doncs, era una actriu que, en el fons, volia ser inventora. I ho va ser.

Qui inventa les coses? Rarament les vampiresses cinematogràfiques, és clar. I, avui dia, ja quasi que ningú en concret. La recerca és un procés coral i la tecnologia

encara més. El segle XIX donà inventors coneguts i reconeguts: Alexander Graham Bell patentà el telèfon (1876); Thomas Alva Edison, el fonògraf (1877) i la bombeta d'incandescència (1879); Guglielmo Marconi, la ràdio (1897)... Pertanyen a l'època heroica en què s'investigava sol o en petits equips que no es nodrien de les descobertes de ningú més. Tothom en recorda el nom i els mèrits, mentre que quasi ningú sap que navega

per Internet gràcies al nostre contemporani Tim Berners-Lee (nascut l'any 1955) i inventor del World Wide Web (1989). S'explica perquè Berners-Lee no hauria pogut fer res sense el CERN (Conseil Européen pour la Recherche Nucléaire), on treballava, o sense la prèvia existència de la xarxa Arpanet, creada per la UCLA (University of California - Los Angeles) el 1969, i de la xarxa WAN, engegada el 1983 per la NSF (National Science Foundation).

Podria dir-se que, avui, la ciència descobreix fenòmens, la tecnologia implementa solucions i la indústria crea productes. L'invent ha esdevingut una quasi extravagància i així ho recull el llenguatge popular, que –ben injustament– atorga al terme un significat pintoresc o mig jocós. Els estrofolaris i famosíssims invents que el fictici professor Franz de Copenhaguen publicava al *TBO* van enterrar, als anys cinquanta i seixanta, l'honorabilitat romanesca dels respectats inventors del segle XIX.

És una llàstima. Es podria crear el Màster d'Inventor, ara que el procés de Bolonya ha estat aprofitat per a elevar la categoria apel·lativa d'alguns relictos conceptuals. Ens haurem de conformar amb l'annual celebració del Dia Internacional de l'Inventor, que se celebra els 9 de novembre. És el dia en què va néixer Hedy Lamarr, precisament.

RAMON FOLCH

Doctor en biologia, socioecòleg, director general d'ERF

© Anna Sancho

«A HEDY LAMARR, MÉS QUE RES, LI INTERESSAVA ENFONSAR SUBMARINS ALEMANYS. ERA UNA ACTRIU QUE, EN EL FON, VOLIA SER INVENTORA. I HO VA SER»